

GOL KOMMUNE

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO

MELDING OM VEDTAK

Vår ref. 05/00910-007/EKB Arkivkode 080 &13

Dykkar ref.

Dato 07.11.2005

KOMM. OG REG. DEP	
09 NOV 2005	
05/1594	
Ark	650.0
Avd.	KO/KJ/DV

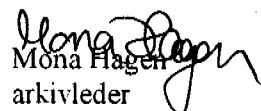
HØYRING - NOU 2005:6 SAMSPILL OG TILLIT - OM STATEN OG
LOKALDEMOKRATIET - HØYRING

Formannskapet behandla i møte 03.11.2005 sak 0048/05. Det vart gjort slikt vedtak:

Gol formannskap vedtar utvalgets referat og konklusjonar som hoyringsuttale frå Gol kommune.

Utvalgets referat ligger vedlagt.

Med venleg helsing
Gol kommune
sekretariatet

Mona Hagen
arkivleder

Gol kommune
SAMLA SAKSFRAMSTILLING
MØTEBOK

VEDLEGG
05 11594 - 94

Saksnr.: 0048/05

Arkivsaksnr: 05/00910

Arkivkode: 080 & 13

Saksbehandlar: Øystein Kjerulf Brenno

Saksnr.: Utval:
0048/05 Formannskapet

Møtedato:
03.11.2005

HØYRING - NOU 2005:6 SAMSPILL OG TILLIT - OM STATEN OG
LOKALDEMOKRATIET - HØYRING

Generelle saksopplysningar:

Politisk behandling i: Formannskapet
Vedtaksorgan: Formannskapet

Saksdokument:

1. Referat frå nedsett Ad Hoc utval som har forebudd uttale frå Gol kommune.

Dokument nr. 1 følger som vedlegg.

Saksopplysningar:

NOU 2005: 6 Samspill og tillit – om staten og lokaldemokratiet, delutredning 1, er sendt ut til høyring med høyringsfrist 1. november d.å. Gol kommune har fått eit par dagars forlenga høyringsfrist etter konferanse med kommunal – og regionaldepartementet, for å gi formannskapet tid til å fatte vedtak. Kjernen i utgreiinga er forholdet mellom staten og kommunene. Sentrale tema er:

- Verdier knytt til det kommunale sjølvstyret
- Kommunene sitt handlingsrom og kva statlege rammevilkår har å seie for lokaldemokratiet.
- Statleg styring og virkemiddelbruk overfor kommunene og fylkeskommunene.
- Dialog mellom staten og kommunene, herunder spørsmål om utvikling av konsultasjonsordninga eller utforming av ein avtaleordning mellom staten og kommunene, samt fylkesmannens rolle i forholdet mellom staten og kommunene.
- Effekter av samordningsformer i staten nar det gjeld statens forhold til kommunene.
- Grunnlovsfesting av det kommunale sjølvstyret.
- Spørsmålet om friare kommunal beskatningsrett.
- Internasjonale avtalers innvirkning på lokaldemokratiet.

Ordforar Jan Halvard Brekko har med heimel i vedtatt delegasjonsreglement §5 (Utvida mynde for Ordforaren i Gol kommune for valperioden 2003 – 2007) sett ned ei arbeidsgruppe for å forebu uttale frå Gol kommune. Sentraladministrasjonen har vore sekretariat for Ad – Hoc utvalet. Alle partia vart invitert til å delta med eit medlem. Utvalet vart til slutt samansett slik: Mona Norhaug Faleide, Sp., Rolf Dencker, Frp., Helge Feet, V. Ordforaren inviterte Mona Norhaug Faleide, Senterpartiet, til å leia arbeidet. Utvalet har hatt tre møte. Referat og konklusjonar er sendt ut til medlemene i formannskapet som vedlegg til saka.

Miljøkonsekvensar:

Ingen merknad.

Økonomi:

Ingen merknad.

Vurdering:

Utvalgets referat og konklusjonar blir lagt til grunn for kommunens høyringsuttale.

Konklusjon:

Formannskapet sluttar seg til konklusjonane frå det nedsette Ad Hoc utvalet.

Gol. 2005-10-17

Lornts Letnes, rådmann

Merknader og vurdering frå ordførar/utvalgsleiar:

Framlegg til vedtak:

Gol formannskap vedtar utvalgets referat og konklusjonar som høyringsuttale frå Gol kommune.

Gol. 17. oktober 2005

Jan Halvard Brekko

Ordførar

Formannskapet behandla saka den 03.11.2005, saksnr. 0048/05

Behandling:

samrøystes

Vedtak:

Gol formannskap vedtar utvalgets referat og konklusjonar som høyringsuttale fra Gol kommune.

Staten og lokaldemokratiet – høring om NOU 2005: Samspill og tillit – om staten og lokaldemokratiet avgitt av Lokaldemokratikommisjonen.

Ordføreren satte ned en arbeidsgruppe for å forberede uttale fra Gol kommune. Alle partia vart invitert til å delta med et medlem. Fra Venstre har Helge Feet deltatt, og fra Fremskrittspartiet Rolf Denker. Ordføreren ba Mona Norhaug Faleide fra Senterpartiet lede arbeidet.

Rådmannen har sørget for sekretær for arbeidsgruppa.

Arbeidsgruppa har hatt tre møte.

Kommentarene refererer seg til hovedkapitlene som NOU-en er inndelt i.

Hovedproblemstillinger i utredningen:

Forholdet mellom staten og kommunesektoren er innstillingens hovedtema. Kommisjonen bak NOU – utredningen har ikke hatt som mandat å gå inn i pågående prosesser rundt framtidig kommuneinndeling og regional organisering. Utgangspunktet er dagens styringssystem.

Utviklingen i valgdeltakelsen:

Valgdeltakelsen i kommunevalg viser en negativ trend og var i Gol på 57 % i 2003. Årsakene er sammensatt. De viktige sakene i et lokalsamfunn setter dagsorden for den lokale valgkampen. Likevel er det slik at også lokalvalgkamp i media domineres av sentrale politikere.

Lokalt initiativ og handlefrihet forutsetter god kommuneøkonomi. Det kan reises spørsmål om lav deltagelse ved kommunevalget er forårsaket av trange økonomiske rammer i kommunesektoren. Det er ikke forlokkende å være ansvarlig for nedskjæringer og reduksjoner som går ut over tjenestenivået. Lokalt oppleves gapet mellom sentrale politikeres retorikk og "virkeligheten" stor, og økende.

Arbeidsgruppa konstaterer at direkte ordførervalg ikke har virket stimulerende på valgdeltakelsen i Gol, men den nedadgående trenden stoppet opp.

Hva har skjedd med den statlige styringen av kommunesektoren, og hva betyr statlig styring for den negative trenden i valgdeltakelsen?

Staten styrer kommunene gjennom lov og forskrift. I tillegg kommer pålegg fra statens ytre organer, og rundskriv. Ofte er det slik at pålegg gitt fra direktorater og tilsyn pålegger kommunene merarbeid og økonomiske forpliktelser uten at tas hensyn til helheten.

Styringen gjennom individorientert rettighetslovgivning fratrukk kommunene det lokalpolitiske skjønn og overfører lokale vurderinger til saksbehandlere hos fylkesmannen eller rettssystemet. Gjennom det siste 10-året har veksten i øremerkede tilskudd økt betydelig mer enn økningen i frie inntekter. Når fylkesmannens skjønnsrett for en stor del i tillegg bindes til

spesifikke prosjekter med krav om egenandel, blir det lokalpolitiske handlingsrommet på det økonomiske området svært begrenset.

Den politiske makten vises best gjennom økonomiske virkemiddel. Når lokalpolitikere føler avmakt på dette området blir også engasjementet for å føre kraftfull lokalvalgkamp sterkt redusert. Sammenholdt med innbyggernes "gode liv" er gapet mellom privat romslige rammer og offentlige tvangstrøyer stort, og uforståelig for mange.

Skal lokaldemokratiet vitaliseres må de økonomiske rammene økes.

Hva er årsakene til at valgdeltakelsen faller?

At flere og flere velgere ikke benytter seg av retten til å avgi stemme ved lokalvalg har nok mange forskjellige årsaker. Vi vil peke på noen faktorer som kan være grunnen:

- Kommunepolitikk blir oppfattet som kjedelig, spesielt blant ungdom.
- Det er få saker som skaper splid i et lokalsamfunn, og derfor uteblir det store engasjementet.
- Behov for å verne om det bestående og ta vare på egne interesser er viktig for de fleste. Blir disse behovene truet vekkes også engasjementet.
- Mett likegyldighet og oppgitt avmakt. Folk som engasjerer seg ønsker å ha innvirkning på det som skjer.
- Den generelle interessen for frivillig organisasjonsarbeid, herunder medlemskap i politiske parti, er synkende.

Hvordan skal den negative trenden tolkes? Hva betyr statlig styring?

Heldigvis er det fortsatt mange som føler en plikt til å avgi stemme for å kunne delta i samfunnsdebatten. Dessverre er det nok følelse av avmakt overfor "systemet" parret med at flertallet aldri har hatt det så bra som nå. Det er først når lokalpolitiske klare veivalg blir tema at engasjementet stiger i noen grad. Lokalpolitisk handlingsrom oppleves som innsnevret. Staten bestemmer alt og lokalpolitikere oppleves som sandpåstrøere. Rikspolitikere står i mediafokus også under kommunevalg. Det tar oppmerksomheten vekk fra lokale spørsmål. Denne tendensen til fjernhet vil lett oppfattes som elitestyring som ikke passer inn i den norske folkesjela.

Årsaksforhold og sammenhenger er komplekse selv i små lokalsamfunn. Hverdagen er blitt mer komplisert for folk flest. Dette fører til en følelse av avmakt overfor de styrende organer. Referanserammen er ikke lenger egen kommune, men eget tettsted, grend, idrettslaget eller skole.

Staten og kommunesektoren – kommunenes handlingsrom.

Kommisjonen framhever i NOU –en at det kan være grunnlag for å hevde at kommunene har fått avgrenset handlingsrommet gjennom en sterkere regelstyring. I forhold til å løse oppgaver gjennom lokalpolitiske valg og prioriteringer er omfanget av regelstyrte oppgaver blitt større. Som prinsipp bør kommunene ha et bredt oppgavefelt. Utvalget er enig med kommisjonen i at alle norske kommuner bør være generalistkommuner i produksjonsmessig forstand. Som demokratiske organer bør kommunene beholde sitt brede ansvarsområde og gis størst mulig frihet til å prioritere mellom sektorer. Dette er ikke til hinder for at kommunene kan samarbeide eller velge andre organisasjonsformer. I den forstand kan også

generalistkommuner framstå som spesialistkommuner i forvaltning og tjenesteproduksjon. Utvalget er enig i dette.

Utvalget er også enig med kommisjonen i at kommunene bør høres når det skal tas stilling til om en oppgave skal legges til kommune, fylkeskommune eller stat. Det bør vurderes om sterkt regelstyrte oppgaver som ikke krever lokalpolitisk vurdering og prioritering overføres til staten.

Utvalget støtter forslaget om at det utvikles et system som sikrer at nye statlig initierte reformer som skal iverksettes av kommunene er tilstrekkelig finansiert. Det er prisverdig når kommisjonen ber om at balansen i kommuneøkonomien gjenopprettes.

Utvalget bifaller videre kommisjonens forslag om kommunens rolle som samfunnsutviklere uten statlig innblanding, og er enig i at dette vil kunne bidra til økt engasjement i lokalpolitikken. Kommisjonens forslag om at planverket differensieres og tilpasses lokale forhold på en bedre måte, og at ordningen med statlige bidrag til kommunale næringsfond gjeninnføres, er utvalget enig i.

Statlig styring

Utvalget støtter forslaget om sterkere dialog og samhandling mellom stat og kommune. Spesielt på områdene forenkling av regelverk, interkommunale løsninger, nye pålegg til kommunene rapportering, og økonomi. Utvalget er enig i at fortsatt innlemming av øremerkede tilskudd i rammeoverføringene vil gi større lokalpolitisk engasjement, og ansvar for egne prioriteringer. KOSTRA bør videreutvikles til å dekke hele rapporteringsbehovet overfor staten.

Samspill for tillit.

NOU-en peker på flere faktorer som påvirker samspillet mellom staten og kommunene. Utvalget støtter forslaget om at KRD i regjeringssammenheng og Kommunalkomiteen i Stortinget skal gis ansvar for full samordning av tiltak/saker overfor kommunene på sine respektive arenaer.

Utvalget vil peke på fylkesmennenes dualistiske rolle som overvåker av kommuneøkonomien og klageinstans for enkeltindividers rettigheter. I mange tilfelle vil det lokalt oppleves som motsetningsforhold mellom de vedtak som fattes på det nivået.

Utvalget mener at fylkesmannsembete bør reduseres betydelig på feltene miljøvern, landbruk og næringsutvikling til fordel for politisk valgte organer enten på fylkesnivå eller primærkommunene.

At staten har omorganisert sine ytre etater er greit nok, men fra kommunene blir inndelingen fra etat til etat sett på som et virvar av lokalpolitiske hensyn med uklare grenser for hvordan staten vil samordne seg i fremtiden. Et forskningsprosjekt for å se på hvilke virkninger dette har for lokaldemokratiet støttes.

KS har gjennom lang tid arbeidd for en forpliktende konsultasjonsordning. Utvalget støtter KS og kommisjonen i dette synet.

Utvalget støtter forslaget om utveksling av hospitanter mellom stat og kommune, både når det gjelder politisk valgte og ansatte.

Kommunenes juridiske status.

Utvalget er ikke enig i at det kommunale selvstyret MÅ grunnlovsfestes. Det lokale styret i Norge er såpass innarbeidet i samfunnet at det er unødvendig. Det bør heller følges opp av

andre reformer for å gi det lokale selvstyre større legitimitet ved at prinsippet ansvar og myndighet følges bedre ad.

Friere kommunal beskatningsrett.

Utvalget er uenig i kommisjonens forslag om fri beskatningsrett for kommunene. Kommuneøkonomien har så stor nasjonaløkonomisk betydning at staten bør fortsette å vedta hvor mye av skatteytternes midler som skal tilfalle det offentlige. Utvalget er også usikker på om fri beskatningsrett vil øke interessen for lokalpolitikk.

Internasjonale avtaler og lokaldemokrati.

Utvalget støtter helhjertet opp kommisjonens forslag om at norske konkurranseregler ikke må være strengere enn det EØS-avtalen legger opp til. De nasjonale terskelverdiene langt under EØS-grensene er administrativt fordyrende både for kommunene og tilbydere. I EØS-spørsmål bør KS være organet staten konsulterer i spørsmål som gjelder lokaldemokratiet i et internasjonalt perspektiv.

Gol 17 okt 2005.

Mona Norhaug Faleide

Rolf Dencker

Helge Feet

Øystein Kjerulf Brenno
Spesialkonsulent